

УДК 303.4:330.3:502.3

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

А. С. Доманський

студент 2 курсу, група ЕКО-21, Навчально-науковий інститут агроєкології та землеустрою
Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент З. М. Буднік

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті проведено аналіз діяльності Карпатського національного природного парку в сфері збалансованого розвитку еколого-рекреаційної діяльності та збереження природи. Проаналізовано динаміку відвідування Карпатського НПП та можливість підвищення еколого-туристичного потенціалу. Показано, що взаємодія установ природно-заповідного фонду сприяє еколого-просвітницькій і рекреаційно-туристичній діяльності в контексті сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, еколого-туристичний потенціал, природно-заповідний фонд, національний природний парк.

В статье проведен анализ деятельности Карпатского национального природного парка в сфере сбалансированного развития эколого-рекреационной деятельности и сохранения природы. Проанализирована динамика посещения Карпатского НПП и возможность повышения эколого-туристического потенциала. Показано, что взаимодействие учреждений естественно-заповедного фонда способствует эколого-просветительской и рекреационно-туристической деятельности в контексте устойчивого развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие, эколого-туристический потенциал, природно-заповедный фонд, национальный природный парк.

There is analysis of Carpathian National Nature Park activity in the sphere of the balanced development of ecological and recreational activity and nature conservation. The dynamics of visiting of the Carpathian National Nature Park and the possibility of increasing the ecological and touristic potential are analyzed. It has been established that within the recent years the need of the population of Ukraine to visit nature-protected areas for recreation has increased significantly.

Keywords: sustainable development, tourism and ecological potential, nature reserve fund, national nature park.

З кожним днем людство все сильніше відчуває свій негативний вплив на навколишнє природне середовище. Неконтрольоване поширення вірусу SARS-CoV-2 поставило людство перед необхідністю позбутися негативної практики господарювання, що недостатньо враховувала потреби збереження довкілля під час провадження будь-якої діяльності, неузгодженості темпів економічного розвитку і посилення вимог екологічної безпеки, високої питомої ваги ресурсо- та енергоємних технологій, сировинної орієнтації експорту та мілітаризації виробництва.

Розвиток природно-заповідного фонду України (ПЗФ) – один із основних пріоритетів екологічної політики держави. Природно-заповідний фонд має особливу природоохоронну,

наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, слугує збереженню природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтриманню загального екологічного балансу і забезпеченню фонового моніторингу навколишнього природного середовища. Питання охорони природного довкілля, зокрема природно-заповідного фонду, треба також розглядати як один із пріоритетів європейської та євроатлантичної інтеграції України. Вимоги щодо вступу до Європейського Союзу передбачають впровадження протягом нетривалого перехідного періоду стратегії сталого (екологічно збалансованого) розвитку не лише на рівні документів, а й її реалізацію на практиці. Таким чином, збереження та розвиток природно-заповідного фонду України, зокрема біотичного і ландшафтного різноманіття, формування національної екомережі та її інтеграція до Всеєвропейської екомережі, є вкрай актуальним завданням державної політики.

Метою нашого дослідження було встановити роль Карпатського НПП контексті сталого розвитку.

Важливу роль у розвитку заповідної справи відіграє Карпатський національний природний парк. Парк є неприбутковою, природоохоронною, рекреаційною, культурно-освітньою, науково-дослідною установою загальнодержавного значення і входить до складу природно-заповідного фонду України. Загальна площа парку складає 51570,80 тис. га, з них землі лісового фонду постійного користування – 38340,46 га та землі інших землекористувачів – 13230,33 га (на яких здійснюється традиційна господарська діяльність з додержанням загальних вимог щодо охорони навколишнього природного середовища). Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються із господарського використання і надаються парку у порядку, встановленому чинним законодавством України [1–4].

За фізико-географічним районуванням територія парку належить до Вододільно-Верховинської та Полонинсько-Чорногорської областей провінції Українських Карпат Карпатської ландшафтно-гірської країни. Рослинність парку згідно геоботанічного районування належить до Карпатського округу Східнокарпатської гірської підпровінції Європейської широколистянолісової області. У парку представлені унікальні для Центральної Європи лісові, субальпійські та альпійські природні комплекси, мішані буково-ялицево-смерекові і чисті смерекові ліси [1].

Рекреаційну та рекреаційно-господарську зону Карпатського НПП використовують для організованого туризму: тут допускається формування окультурених ландшафтів, розташовані місця відпочинку, санаторно-курортні та туристичні комплекси, створено туристичні та пізнавальні стежки.

З метою ознайомлення з природними екосистемами і геологічними та геоморфологічними пам'ятками у парку прокладена широка мережа екотуристичних маршрутів: ботанічний, зоологічний та географічний на Брескул (1910 м), ландшафтний на Говерлу (2061 м), ботанічний та ландшафтно-географічний на гору Піп Іван, загально-краєзнавчий на «Скелі Довбуша» та багато інших. Особливий дар природи національного природного парку – це джерела з мінеральною водою двох типів: хлоридно-гідрокарбонатно-натрієвою та слабомінералізованою гідрокарбонатно-натрієвою з підвищеним вмістом органічних речовин. З цими об'єктами тісно пов'язані рекреаційно-лікувальна та рекреаційно-туристська діяльність національного парку [4].

Заслужують на увагу в Карпатському НПП зони відпочинку «Воротиці», «Закуток» (Підліснівське лісництво), «Женець» (Женецьке лісництво), «Ребровач», «Трамплін» (Татарівське лісництво), «Говерла», «Багончик» (Ворохтянське лісництво), «Гострий ґрунь» (Вороненківське лісництво), «Карпатський дивоцвіт» (Яблунецьке лісництво). Однією з найкращих зон є «Воротиці» площею 15 га, що розміщена в селі Микуличин. Зона

відпочинку поділена на дві підзони: перша – історично-інформаційна з відповідним павільйоном, друга – рекреаційно-розважальна з колибою, джерелом цілющої води, художньо обладнаними місцями для відпочинку. Професійно підготовлені туристи взимку можуть скористатися гірськолижними трасами: гірського слалому в Татарівському та біатлонною в Яблунецькому лісництвах національного парку, водники в теплий період – трасою водного слалому та водно-спортивною трасою Прут [1; 3].

Щороку інтерес людей до природоохоронних територій зростає. Про це свідчать статистичні дані динаміки відвідування Карпатського НПП, зібрані за останні п'ять років, що показано на рисунку нижче.

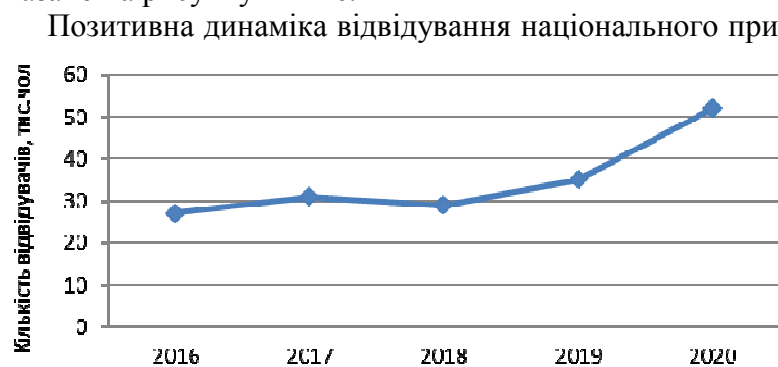

Рисунок. Динаміка відвідування Карпатського НПП в період із 2016 по 2020 рр.

Особливості рельєфу Карпатського НПП в основному є сприятливими для різноманітних сфер рекреації. Особливою групою об'єктів рекреаційної привабливості, які використовуються у пізнавальній рекреації, є геологічні пам'ятки природи. Також тут вирізняють і мінеролого-петрографічні пам'ятки які представлені кристалічними сланцями, гнейсами, кварцитами, вапняками, доломітами мармуру та інших гірських порід. Особливу рекреаційну цінність складають геоморфологічні пам'ятки природи. Тому, враховуючи таке різноманіття, на території можна проводити пішохідний туризм для подолання різних за складністю маршрутів, займатись лижним туризмом, спортивними іграми, спортивним орієнтуванням, також можна і зайнятись екологічним туризмом для вивчення навколишнього середовища, з метою відпочинку, фізичного розвитку і пізнання.

Отже, впровадження механізму розробки збалансованого розвитку Карпатського регіону неможливе без об'єктів природно-заповідного фонду, який є невід'ємною основою туризму в регіоні. Тому в Карпатському НПП постійно застосовується система еколого орієнтовного управління, проводяться планування, розробка та здійснення проєктів, що сприяють сталому розвитку регіону.

1. Кравчинський Р. Л., Хільчевський В. К., Корчемлюк М. В., Стефурак О. М. Моніторинг природних водних джерел Карпатського національного природного парку / за ред. В. К. Хільчевського. Івано-Франківськ : Фоліант, 2019. 124 с.
2. Карпатський національний природний парк : монографія / за ред. М. М. Приходька, О. І. Киселюка, А. І. Яворського. Івано-Франківськ : Фоліант, 2009. 672 с.
3. Природа Карпатського національного парку / відп. ред. М. А. Голубець, С. М. Стойко. Київ : Наук. думка, 1993. 214 с.
4. Яворський А. І. Конструктивно-географічні засади організації природоохоронних територій (на прикладі Карпатського національного природного парку). Івано-Франківськ : Фоліант, 2012. 192 с.
5. Рибак М. П., Проць М. Д. Сучасний стан, проблеми та шляхи покращення охорони території Карпатського біосферного заповідника. *Основи управління біосферними резерватами в Україні* : міжнародний науково-практичний семінар «Розвиток системи біосферних резерватів в Україні» (1–3 жовтня 2014 року, Ужанський національний природний парк, Закарпатська область). Ужгород : КП «Ужгородська міська друкарня», 2014. С. 258–261.